

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Lausunto

7.4.2022

Asia: VN/18505/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntomme koskee erityisesti esitettyä luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä. Lisäksi lausumme siitä, onko esityksessä otettu riittävästi huomioon yhdenvertaisuus ja asiointipalveluiden tarpeet, sekä siitä, miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa.

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

-

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

-

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Esityksen mukaan luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä säädettäisiin lisäämällä Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin (661/2009) uusi 6 b luku Luonnollisen henkilön tunnistusväline. Lisäksi Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (tukipalvelulaki) 3 §:ään lisättäisiin kohta 4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu (käytettäväksi tukipalvelulain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun tukipalvelun välityksellä).

Luonnollisen henkilön tunnistusvälineeksi (s. 95) ehdotetaan esityksessä ”fyysistä välinettä”, joka olisi käytettävissä ilman mobiilipäätelaitetta tai sirukorttia, mutta esityksessä ei tarkemmin kerrota välineen toimintatapaa. Perustelujen mukaan esitys ”... jättäisi tunnistusvälineen toteutusteknologian avoimeksi ja olisi siten välineen fyysistä olomuotoa koskevaa vaatimusta lukuun ottamatta kirjoitettu teknologianeutraaliksi”. Tukiliitto katsoo, että tämän niukan tiedon varassa on vaikea kommentoida luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä yksityiskohtaisesti. Lisäksi lakiesitys on ehdotuksen mukaan tulossa

voimaan jo 1.1.2023, joten on aiheellista kysyä, ehditäänkö ajoissa ennen lain voimaantuloa ylipäänsä kehittää toimiva fyysinen väline luonnollisen henkilön tunnistusvälineeksi?

Esityksen mukaan tunnistusvälineen myöntäisi DVV hakemuksesta henkilölle, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti ja tunnistusväline toimisi vain julkisen sektorin sähköisessä asiointissa (suomi.fi -asiointipalvelun kautta). Tunnistusväline ei mahdollistaisi sähköistä tunnistautumista vahvaa sähköistä tunnistautumista edellyttäviin yksityisen sektorin asiointipalveluihin. Niissä tulisi edelleen käyttää yksityisten palveluntarjoajien (pääasiassa pankit) tunnistusratkaisuja tai kansalais- tai mobiilivarmennetta.

Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi kehitysvammaiset ja vastaavaa tukea tarvitsevat ihmiset olisivat edelleen vaarassa jäädä näiden palveluiden ulkopuolelle, koska heidän on hyvin vaikea saada käyttöönsä vahvoja sähköisiä tunnistuspalveluita, kuten verkkopankkitunnuksia. Erityisesti toimintarajoitteensa vuoksi tunnusten käyttämiseen toisen ihmisen apua tarvitsevien vammaisten henkilöiden on ollut vaikeaa saada verkkopankkitunnuksia käyttöönsä, ja tunnusten myöntämättä jättämistä avustajaa tarvitsevalle henkilölle on perusteltu usein tunnusten henkilökohtaisuudella. Näin on siitä huolimatta, että luottolaitostoiminnasta annetun lain muutoksen (1054/2016) perusteluissa (HE 123/2016 vp) mainitaan muun muassa henkilökohtaisen avustajan käytön salliminen kohtuullisena mukautuksena peruspankkipalveluiden käytössä. Verkkopankkitunnusten myöntämisessä on myös merkittäviä epäyhtenäisyyksiä palveluntarjoajakohtaisia eroja, eivätkä pankkitoimintaa valvovat viranomaiset ole tehokkaasti puuttuneet tähän luottolaitostoiminnasta annetun lain sekä laajemmin yhdenvertaisuutta koskevan sääntelyn, kuten yhdenvertaisuuslain, perustuslain ja YK:n vammaisyleissopimuksen, vastaisena näyttäytyvään toimintaan.

Tukiliitto pelkää, että samat vaikeudet, joita toimintarajoitteensa vuoksi toisen ihmisen apua verkkopankkitunnusten käyttämiseen tarvitsevilla vammaisilla ihmisillä on, ulottuvat myös luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöön. Näin etenkin, kun esitykseen ei ole sisällytetty mitään luottolaitostoiminnasta annetun lain muutoksen (1054/2016) kaltaisia säännöksiä palveluntuottajan velvollisuudesta mukauttaa palveluitaan ja varmistaa palveluiden toimivuus myös apuvälineillä, kuten sallimalla henkilökohtaisen avustajan käyttö.

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

-

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

-

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

-

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

-

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

-

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuksista sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisyjärjestystä koskevista kysymyksistä

-

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

-

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

-

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

Esityksessä katsotaan (s.94), että koska ehdotettujen palveluiden (digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline) käyttöönotto on vapaaehtoista eikä sellaisenaan vaikuta henkilön oikeuteen käyttää yhteiskunnan digitaalisia palveluja, ehdotetuilla palveluilla ei olisi tältä osin yhdenvertaisuusvaikutuksia. Kuitenkin etenkin luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoamiseen erityisryhmille sekä näiden ryhmien tosiasialliseen mahdollisuuteen hyödyntää ehdotettavia uusia välineitä sähköiseen asiointiin yhteiskunnan digitaalisissa palveluissa liittyy yhdenvertaisuuskysymyksiä.

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

-

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

Esityksen arvioidaan edistävän kansalaisten yhdenvertaista asemaa yhteiskunnassa. Kuitenkin arvioinnissa (s. 38) tarkastellaan kansalaisten erilaisia mahdollisuuksia käyttää esimerkiksi digitaalista henkilöllisyystodistusta vain teknisten, taloudellisten (taloudellinen mahdollisuus hankkia mobiililaitte) tai fyysisten toimintaedellytysten näkökulmasta. Kognitiiviset toimintaedellytykset jäävät vaikutusten arvioinnissa kokonaan huomioimatta, eikä näin ollen digitaalisen henkilöllisyyden ja siihen liittyvien palveluiden kehittämisen yhteydessä voida katsoa tehdyn ainakaan riittävää vammaisvaikutusten arviointia. Tukiliitto korostaa, että esityksen vammaisvaikutuksia tulee arvioida niin ennakkollisesti ennen päätösten tekemistä, mahdollisten uudistusten toimeenpanon yhteydessä kuin päätösten vaikutusten jälkikäteisarviointinakin.

Tukiliitto muistuttaa, että pääsy digitaalisiin palveluihin tulee nähdä itsessään perus- ja ihmisoikeuskysymyksenä. YK:n vammaisyleissopimus on Suomessa lainsäätövoimassa oleva ihmisoikeussopimus, joka velvoittaa kaikkia viranomaisia ja muita julkista valtaa käyttäviä tahoja ja jolla on etusija kotimaisiin säännöksiin nähden mahdollisissa normikollisioitilanteissa.

Myös perustuslain 22 §:n mukaisesti julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perustuslaki turvaa jokaiselle oikeuden hyvään hallintoon (PL 21 §), johon kuuluva palveluperiaate (HL 7 §) merkitsee sitä, että asioinnin tulee voida tapahtua hallinnossa asioivan kannalta mahdollisimman nopeasti, joustavasti ja yksinkertaisesti sekä kustannuksia säästäen. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä viranomaisessa. Digitaalisiin palveluihin pääsy on yksilön näkökulmasta perusoikeuskysymys, sillä sähköinen asiointi on fyysistä asiointia nopeampaa, aikataulullisesti joustavampaa ja kustannustehokkaampaa. Se, että osa ihmisistä, esimerkiksi kehitysvammaiset ihmiset ja merkittävä osa ikäihmisistä jäisivät näiden palveluiden ulkopuolelle, on ongelmallista yksilön perusoikeuksien, muun muassa yhdenvertaisuuden (PL 6 §) ja oikeusturvan (PL 21 §), toteutumisessa. Yhä käynnissä oleva koronaviruspandemia on entisestään korostanut sähköisen asioinnin merkitystä, eikä vastaavanlaiset poikkeus- ja kriisitilanteet huomioon ottaen enää voida pitää vain fyysisten palvelukanavien olemassaoloa riittävänä yksilön oikeuksien kannalta.

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

-

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määräraha-vaikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitettyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

-

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

-

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

Tukiliitto on huolissaan siitä, että esityksessä suunnitellut ratkaisut eivät vastaa riittävästi asiointipalveluiden tarpeeseen.

Digitaalisia palveluita käytetään yhä enemmän, ja asiointi on siirtymässä monilla toimialoilla pääasiallisesti digitaaliseksi. Myös julkisissa palveluissa digitalisaatio on edennyt niin pitkälle, ettei fyysisten palvelukanavien olemassaolo enää yksin turvaa yksilön osallistumisoikeuksia, yhdenvertaisuutta, oikeusturvaa tai oikeutta hyvään hallintoon. Tästä syystä olisi välttämätöntä varmistaa, että kaikilla ihmisillä on yhdenvertainen pääsy digitaalisiin palveluihin ja yhdenvertainen mahdollisuus osallisuuteen digitaalisessa yhteiskunnassa. Suomea velvoittavan YK:n vammaisyleissopimuksen 19 artikla turvaa vammaisten henkilöiden elämisen itsenäisesti ja osallisuuden yhteisössä ja tämä osallisuuden vaatimus ulottuu myös digitaaliseen maailmaan toimintoihin ja palveluihin.

Tukiliitto korostaa, että digitaalista tunnistautumista on kehitettävä siten, että ketään ei syrjäytetä näistä palveluista. Tämä on tavoitteena myös valtiovarainministeriön julkaisussa (VM:n julkaisuja 2019:23) Digitaalinen Suomi –Yhdenvertainen kaikille (Digi arkeen - neuvottelukunnan toimintakertomus). Ensisijaisesti kehittäminen tulee tehdä YK:n vammaisopimuksen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvien säännösten (2 artikla) edellyttämällä tavalla, eli kaikille sopivan suunnittelun pohjalta: ratkaisujen tulee sopia kaikille ja olla kaikkien saavutettavissa toimintakyvystä riippumatta ja laajasti ilman mukautuksia tai erikoissuunnittelua. Vammaisten henkilöiden lisäksi kaikille sopivasta suunnittelusta hyötyvät esimerkiksi myös ikäihmiset, joilla on samankaltainen riski jäädä sähköisten palvelujen ulkopuolelle yhteiskunnan digitalisoituessa, ja joita kohtuulliset mukautukset eivät koske.

Digitaalisessa tunnistautumisessa julkisin palveluihin on kyse myös YK:n vammaisopimuksen 12 artiklan tarkoittamasta henkilön oikeudellisen kelpoisuuden käyttämisestä, ja 12.3 artikla edellyttää vammaisten henkilöiden tarvitsemien asianmukaisten tukitoimien toteuttamista heidän käyttäessään oikeudellista kelpoisuuttaan. Jotta digitaalisen tunnistautumisen ratkaisut olisivat tosiasiaa yhdenvertaisia, on valittujen toteutusmallien mahdollistettava erilaisten toimintarajoitteiden vuoksi tarpeellisen avun ja tuen käyttäminen. Vammaisten ja muuten toimintarajoitteisten henkilöiden oikeuksien ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen digitaalisen identiteetin hyödyntämisessä edellyttää myös sitä, että digitaalisten lompakkopalveluiden kaikki käyttö on operaattorista riippumatta saavutettavuusvaatimusten piirissä.

Tukiliitto muistuttaa, että kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden noudattamisen lisäksi palveluissa on pystyttävä tekemään yksittäistapauksissa vammaisuuden vuoksi tarvittavia kohtuullisia mukautuksia. Tukiliitto toteaa myös, että digitaalisen henkilöllisyyden ja siihen liittyvien palvelujen käyttöönotosta ei saa aiheutua ylimääräisiä kustannuksia yksittäisille ihmisille ja muistuttaa myös siitä, että kaikesta edellä mainitusta huolimatta toimiva fyysinen asiointivaihtoehto tulee silti jatkossakin olla julkisissa palveluissa tarjolla.

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

-

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

-

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

-

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntyymiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

-

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyydestodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

-

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

-

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

Tukiliitto katsoo, että ehdotettu sääntely ja esitetyt ratkaisut eivät riittävästi vastaa erityisryhmien tarpeisiin eikä yhdenvertaisuutta ole riittävästi huomioitu. Esityksessä ei tarkastella lainkaan sähköisten palveluiden tosiasiallista saavutettavuutta ja käytettävyyttä eikä erityisryhmien tarpeita ja toimintarajoitteita tarkastella ainakaan riittävän laajasti. Esityksessä ei esimerkiksi mitenkään huomioida sitä, että vammaisella henkilöllä voi olla tarve käyttää avustajaa myös luonnollisen henkilön tunnistusvälineen

käytössä. Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 69 l § ehdotetaan vain säädettäväksi, että tunnistusvälineen haltija ei saa luovuttaa välinettä toisen käyttöön ja 69 j § 1 momentin 1 kohdassa säädetään tunnistusvälineen peruuttamisesta tai sen käytön estämisestä, jos on syytä epäillä, että joku muu kuin se, jolle tunnistusväline on myönnetty käyttää sitä.

Tukiliitto ehdottaa, että digitaalista henkilöllisyyttä koskevaan esitykseen tulee liittää vähintään luottolaitostoiminnasta annetun lainmuutoksen (1054/2016) kaltaiset säännökset helpottamaan esimerkiksi vammaisten henkilöiden digitaalista tunnistautumista ja luonnollisen henkilön tunnistautumisvälineen käyttöä. Em. lakimuutoksen perusteluissa todetaan, että ”esimerkiksi toimintarajoitteisten ja ikääntyneiden tulee voida käyttää perusmaksutiliä ja siihen liittyviä palveluita sekä sähköisen tunnistamisen palveluita, mukaan lukien vahva sähköinen tunnistaminen. Talletuspankkien on tarvittaessa mukautettava palveluitaan ja varmistettava palveluiden toimivuus myös apuvälineillä tämän oikeuden toteuttamiseksi. Asiakkaan tarpeiden mukaisesti mahdollisia mukauttamismuotoja voivat olla muun muassa pistekirjoitettujen asiakirjojen toimittaminen, tunnuslukujen tarjoaminen sähköisessä muodossa, sormenjälkitunnistautuminen tai henkilökohtaisen avustajan käytön salliminen.” (HE 123/2016 vp, s. 33). Tämä tulisi todeta pykälätasolla, koska luottolaitostoiminnasta annetun lain perusteluissa oleva sinänsä selkeä teksti asiasta ei valitettavasti ole käytännössä riittänyt siihen, että pankit kohtuullisena mukautuksena hyväksyisivät avustajan käyttämisen, eivätkä esimerkiksi pankkitoimintaa valvovat viranomaiset ole riittävästi puuttuneet asiaan.

Tukiliitto korostaa, että digitalisaation yhdenvertaisen edistämisen kannalta ei ole riittävää, että digitaalisen henkilöllisyyden palvelut ovat olemassa ja muodollisesti kaikkien saatavissa. Niiden täytyy olla tosiasiallisesti saavutettavia myös kognitiivisesti, sekä lisäksi helppokäyttöisiä ja tarvittaessa selkokielisiä, jotta mahdollisimman moni ihminen voi käyttää niitä erilaisista toimintarajoitteista huolimatta. Tämä vaatimus kattaa kaikki digitaalisen henkilöllisyyden palvelut ja aivan erityisesti ne, jotka on tarkoitettu kaikkien kansalaisten käyttöön, kuten luonnollisen henkilön tunnistautumisväline.

Tukiliitto kummastelee, miksi esityksessä ei ole lainkaan edetty sen jo arviomuistiossa digitaalisen henkilöllisyyden kehittämiseksi (s. 26) tunnistetun ongelman kanssa, että osa kansalaisista on sähköisen tunnistautumisen käyttömahdollisuuksien ulkopuolella ja että tähän ongelmaan liittyy osalla toimintarajoitteisista käyttäjistä avustajan käytön tarve. Tämä kysymys on kuitenkin ratkaistava, jotta valtion takaama digitaalinen ydinidentiteetti ja digitaalisen henkilöllisyyden osoittaminen julkisen sektorin asiointipalveluissa sähköisesti voidaan tosiasiaassa tarjota yhdenvertaisesti ja saavutettavasti myös heille, jotka tarvitsevat asioinnissa toisen ihmisen antamaa tukea. Tukiliitto myös muistuttaa, että sähköisen asioinnin mahdollistamista julkisissa palveluissa vammaisille henkilöille tarvittaessa toisen ihmisen antamalla tuella voidaan pitää erityisen tärkeänä myös siksi, että monet vammaiset henkilöt käyttävät arjessaan runsaasti julkisia sosiaali- ja terveystyöpalveluita.

Tukiliitto pitää kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten näkökulmasta keskeisenä turvata mahdollisuus kanssa-asiointiin esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan tai

muun henkilön, kuten asiointissa avustavan läheisen kanssa. Tällaisen asiointimahdollisuuden turvallinen tarjoaminen voisi onnistua esimerkiksi siten, että myös asiointissa avustavan henkilön tulisi käyttää avustamistilanteessa digitaalisen henkilöllisyyden osoittamisen palvelua, jotta mahdollisia väärinkäytöksiä voidaan estää ennalta ja toisaalta huomata myös jälkikäteen.

Tukiliitto haluaa myös muistuttaa, että esityksessä ei ole nähdäksemme lainkaan kiinnitetty huomiota edunvalvontatilanteisiin liittyviin sähköisen asiointin tai digitaalisen henkilöllisyyden osoittamisen haasteisiin. Edunvalvonnassa olevalla henkilöllä ei välttämättä ole mahdollista saada omia henkilökohtaisia tunnistusvälineitä, jolloin sellaiset tilanteet, joissa hän voisi toimia itse omassa asiassaan viranomaisessa eivät käytännössä ole mahdollista sähköisissä asiointipalveluissa. Haasteellisia voivat niin ikään olla sellaiset tilanteet, jossa tietyn toimenpiteen suorittamiseen sähköisessä asiointipalvelussa tarvitaan sekä päämiehen että edunvalvojan hyväksyntä. Myös nämä ongelmakohdat tulisi pyrkiä ratkaisemaan. Tukiliitto toteaa myös, että digitaalisen henkilöllisyyden ja siihen liittyvien palveluiden ei pitäisi ainakaan vaikutuksiltaan lisätä edunvalvonnan tarvetta, joka on holhoustoimilain mukaan viimesijainen tapa hoitaa henkilön asioita. Kanssa-asiointin tulee olla mahdollista myös silloin, kun täysi-ikäisellä henkilöllä ei ole edunvalvojaa.

Arvioitko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

-

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

-

Onko tietoturvaluutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitettyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

-

Muut kommentit

Esityksessä on arvioitu (s. 39) kuluttajien käyttöön tulevien uusien sähköisen asiointin ratkaisujen erityisesti siirtymäaikana mahdollisesti aiheuttavan epäselvyyttä mm. siitä, mikä väline käy missäkin palvelussa. Näiden epäselvyyksien on arvioitu haittaavan juuri niitä kuluttajia, joille sähköinen asiointi on ennestään haasteellista ja joiden asiointimahdollisuuksia ehdotuksilla erityisesti pyritään parantamaan.

Epäselvyyttä ehdotetusta muutoksesta aiheuttanevat myös esitykseen sisältyvät lukuisat uudiskäsitteet kuten ”digitaalinen ydinidentiteetti”. Tukiliitto katsoo, että esitystekstiä tulisi

erityisesti käytettävien käsitteiden osalta selventää ja yleiskielistää siten, että valitulla sanastolla ei turhaan aiheutettaisi epäselvyyksiä ja väärinymmärrysten mahdollisuuksia. Tukiliitto katsoo myös, että siirtymävaiheen epäselvyyksiä tulee lisäksi ehkäistä riittävällä ja saavutettavalla, esimerkiksi selkokielisellä ohjauksella ja neuvonnalla. Saavutettavaa ohjausta ja neuvontaa tulee olla saatavilla siirtymävaiheen jälkeenkin. Tätä tarvetta korostaa myös esityksen arvio siitä, että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttötarve saattaa olla vähäistä tai harvoin tapahtuvaa, ja siitä voi syntyä tarvetta tukipalveluille, kuten toistuvalla käytön neuvonnalle tai esimerkiksi unohtuneen tunnusluvun palvelupyynnöjä.

YK:n vammaisoikeuksien yleissopimuksen 4.3 artiklan mukaan laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta. Tukiliitto muistuttaaakin, että vammaisilla henkilöillä ja heitä edustavilla järjestöillä on paljon sellaista osaamista ja kokemusta, jota kannattaa hyödyntää, kun digitaalista ydinidentiteettiä ja siihen liittyviä palveluita, kuten digitaalisen henkilöllisyyden palveluita ja erityisesti luonnollisen henkilön tunnistautumisvälinettä, kehitetään.

Taina Kölhi
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry